

Sürdürülebilirlik Raporlaması: Kavramsal Çerçeve, Teknik Yapı ve Firma Performansı ile İlişkisi

İlker Sakıncı¹

S. Öznur Sakıncı²

Özet

Bu çalışma, sürdürülebilirlik raporlamasını ana kavramları, teknik gelişim aşamaları, içerik yapısı ve işletme performansı ile olan bağlantısı üzerinden açık ve kapsamlı bir şekilde ele almaktadır.

İlk bölüm, sürdürülebilirlik raporlamasının temellerini tanıtarak, bu uygulamanın geleneksel finansal raporlamanın yetersizliklerine yanıt olarak nasıl ortaya çıktığını açıklamaktadır. Ayrıca, bu raporlamanın Birleşmiş Milletler 2030 Gündemi gibi küresel girişimlerle nasıl uyumlu olduğunu göstermektedir. Bu kısımda GRI, IFRS/ISSB (IFRS S1–S2) ve ESRS gibi uluslararası raporlama standartlarının gelişimi ile finansal önemlilik ve çift yönlü önemlilik arasındaki fark üzerinde durulmaktadır.

İkinci bölüm, raporların nasıl hazırlandığına odaklanmaktadır. Verilerin nasıl toplandığı ve sınıflandırıldığı, ESG göstergelerinin nasıl seçildiği ve paydaşların sürece nasıl dahil edildiği ele alınmaktadır. Ayrıca, şirketlerin önemlilik analizlerini nasıl gerçekleştirdikleri açıklanmaktadır. Veri kalitesi, iç kontrol sistemleri ve sürdürülebilirlik raporlamasının kurumsal yönetim ve risk yönetimiyle nasıl entegre edildiği özellikle vurgulanmaktadır.

Sonraki bölümde, sürdürülebilirlik raporlarının yapısı incelenmektedir. Nicel ve nitel açıklamalar arasındaki farklar açıklanmaktadır. ESG göstergeleri, puanlama sistemleri, performans endeksleri ile stratejik hedefler, KPI'lar ve KRI'ların sürdürülebilirlik ilerlemesini nasıl gösterdiği tartışılmaktadır.

1 Doç. Dr., (Sorumlu Yazar), Ondokuz Mayıs Üniversitesi İİBE, İşletme Bölümü, ilker.sakinci@omu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-9549-8563

2 Doç. Dr., Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, oznursakinci@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0806-3263

Son bölümde ise sürdürülebilirlik raporlaması ile şirket performansı arasındaki ilişkiye dair bulgular ele alınmaktadır. Raporlamanın yalnızca bir açıklama aracı değil, aynı zamanda finansal ve operasyonel sonuçları destekleyebilen stratejik bir unsur olduğu sonucuna varılmaktadır.

1. Giriş

Sanayi devrimi sonrasında ortaya çıkan çevresel sorunlar, kaynakların hızla tükenmesi ve toplumsal refah üzerindeki olumsuz etkiler, ekonomik faaliyetlerin yalnızca finansal sonuçları üzerinden değerlendirilmesinin yetersizliğini açık biçimde ortaya koymuştur. Bu çerçevede işletmelerin çevresel ve sosyal etkilerinin ölçülmesi, izlenmesi ve kamuoyu ile şeffaf bir biçimde paylaşılması gerekliliği giderek daha fazla önem kazanmıştır. Sürdürülebilir kalkınma anlayışının kurumsal düzeyde somutlaşmasını sağlayan en temel araçlardan biri ise sürdürülebilirlik raporlaması olmuştur.

Bu çalışma kapsamında ele alınan bulgular, sürdürülebilirlik raporlamasının günümüz işletmeleri açısından yalnızca çevresel ve sosyal sorumlulukların beyan edildiği bir iletişim aracı olmadığını göstermektedir. Aksine sürdürülebilirlik raporlaması; kurumsal yönetim, risk yönetimi, stratejik planlama ve performans değerlendirme süreçleriyle bütünleşen çok boyutlu bir yönetim aracı niteliği taşımaktadır. Uluslararası raporlama standartlarının gelişimi, raporların teknik hazırlık aşamaları ve içerik yapısına ilişkin analizler, sürdürülebilirlik bilgilerinin karar alıcılar açısından giderek daha kritik hâle geldiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca ampirik literatür, raporlama kalitesi yüksek ve materyal konulara odaklanan işletmelerde finansal performans, sermaye maliyeti ve risk göstergeleri açısından daha olumlu sonuçlar elde edilebildiğini göstermektedir. Bu çerçevede sürdürülebilirlik raporlaması, işletmelerin uzun vadeli değer yaratma kapasitesini destekleyen ve paydaşlarla güvene dayalı ilişkiler kurulmasına katkı sağlayan stratejik bir unsur olarak değerlendirilmelidir.

2. Sürdürülebilirlik Raporlamasının Kavramsal ve Normatif Çerçevesi

Sürdürülebilirlik raporlaması, işletmelerin çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) boyutlarında yarattığı etkileri açıklayan bir kurumsal raporlama çeşididir. Bu raporlama, söz konusu etkilerden doğan riskleri ve fırsatları da kapsamaktadır. Açıklamalar, belirli ilke ve standartlara dayanmaktadır. Amaç, bilgilerin ölçülebilir ve karşılaştırılabilir olmasını sağlamaktır.

Bu raporlama pratiği, finansal tabloların doğal sınırlarını aşmayı hedeflemektedir. Finansal tablolar, çoğu zaman dışsallıkları ve uzun vadeli riskleri tam olarak yansıtamamaktadır. Aynı durum, değer yaratımıyla ilişkili

finansal olmayan unsurlar için de geçerli olmaktadır. Bu nedenle sürdürülebilirlik raporlaması, bu unsurları raporlama ekosistemine dahil eden kurumsal bir gereklilik haline gelmiştir.

Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen 2030 Gündemi, bu süreci destekleyen temel referanslardan biri olmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma hedefleri, kamu politikaları ile kurumsal sorumluluk anlayışı arasında ortak bir çerçeve sunmaktadır. Bu çerçeve, raporlama standartlarının yönünü belirlemede etkili olmuştur (UN General Assembly, 2015).

Zaman içinde sürdürülebilirlik raporlaması çok katmanlı bir yapı kazanmıştır. Bir yandan da finansal raporlama yapısı ile etkileşim içinde bulunmaktadır. Bu boyut, daha çok yatırımcı odaklı açıklamalara dayanmaktadır. Diğer yandan daha geniş bir paydaş kitlesini kapsamaktadır. Bu ikinci boyut, etki temelli açıklamaları merkeze almaktadır.

2.1. Sürdürülebilirlik Raporunun Amacı ve Kapsam Tanımları

Sürdürülebilirlik raporlarının kurumsal amacı, şirket faaliyetlerinin çevresel ve sosyal etkilerini raporlamaktır. Aynı zamanda bu etkilerin, şirketin finansal durumu ve değer yaratma kapasitesi üzerindeki yansımaları da açıklanmaktadır. Böylece izlenebilir bir bilgi seti oluşturulmaktadır.

Bu raporlar aracılığıyla işletmeler; doğal kaynak kullanımı, sera gazı emisyonları, iş sağlığı ve güvenliği, insan hakları, etik uyum ve tedarik zinciri sorumluluğu gibi alanlarda bilgi sunmaktadır. Bu alanlarda politika, aksiyon, hedef ve metrikler arasında tutarlılık kurulması hedeflenmektedir.

ISSB tarafından yayımlanan IFRS S1 standardı, sürdürülebilirlik açıklamalarını yatırımcı odaklı bir bilgi alanı olarak tanımlamaktadır. Standart, sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarının kuruluşun nakit akımlarını, finansmana erişimini ve sermaye maliyetini kısa, orta ve uzun vadede etkileyebileceğini vurgulamaktadır (IFRS Foundation/ISSB, 2023a). Bu tanım, raporun yalnızca paydaş iletişimi aracı olmadığını göstermektedir. Aynı zamanda rapor, finansal karar süreçlerinde belirsizliği azaltan bir bilgi bileşeni olarak konumlanmaktadır.

2.2. Küresel Raporlama Standartlarının Gelişimi: GRI, ISSB/ IFRS S1–S2, ESRS

Sürdürülebilirlik raporlamasının normatif zemini, farklı kullanıcı ihtiyaçlarına yanıt veren üç ana standart çerçeve etrafında şekillenmektedir. Birinci grup, etki temelli ve paydaş odaklı açıklamaları öne çıkaran GRI Standartlarıdır. İkinci grup, finansal önemlilik yaklaşımını benimseyen ve yatırımcı odaklı sürdürülebilirlik açıklamalarını düzenleyen IFRS/ISSB standartlarıdır. Bu

grup içinde IFRS S1 ve IFRS S2 standartları yer almaktadır. Üçüncü grup ise Avrupa Birliği tarafından geliştirilen ve bağlayıcı nitelik taşıyan CSRD ve ESRS mimarisidir.

GRI'nin 2021 yılında güncellediği Evrensel Standartlar, raporlamada etki perspektifini güçlendirmektedir. Bu standartların 1 Ocak 2023 itibarıyla yürürlüğe girdiği belirtilmektedir (GRI, 2021). ISSB tarafından yayımlanan IFRS S1 ve IFRS S2 standartları ise Haziran 2023'te yürürlüğe girmiştir. Bu standartlar, sürdürülebilirlikle ilgili finansal bilgilerin küresel ölçekte karşılaştırılabilirliğini artırmayı hedeflemektedir (IFRS Foundation/ISSB, 2023a; IFRS Foundation/ISSB, 2023b).

Avrupa Birliği bağlamında CSRD, sürdürülebilirlik raporlamasının kapsamını ve yükümlülüklerini tanımlamaktadır. ESRS ise bu yükümlülüklerin hangi standartlar üzerinden yerine getirileceğini ayrıntılandırmaktadır (European Parliament and Council, 2022; European Commission, 2023). Bu yapı, tek bir raporlama çerçevesine indirgenmemektedir. Kullanıcı odağı, önemlilik yaklaşımı ve hukuki bağlayıcılık düzeyi açısından ayrışan bir standartlaşma süreci söz konusudur.

2.3. Çift Önemlilik (Double Materiality) Yaklaşımı ve Finansal Önemlilik Ayrımı

Çift önemlilik yaklaşımı, kurumsal raporlamada iki boyutun eş zamanlı değerlendirilmesini gerektirmektedir. İlk boyut, işletmenin toplum ve çevre üzerindeki etkilerinin önemliliğidir. Bu boyut etki önemliliği olarak adlandırılmaktadır. İkinci boyut ise sürdürülebilirlik konularının işletmenin finansal performansı ve finansal konumu üzerindeki önemliliğidir. Bu boyut finansal önemlilik olarak tanımlanmaktadır.

Avrupa Birliği'nin CSRD mimarisi, raporlamada etkiler, riskler ve fırsatlar perspektifini merkeze almaktadır. Bu yaklaşım, çift önemliliği normatif bir ilke haline getirmektedir (European Parliament and Council, 2022). ESRS'ler de açıklama gerekliliklerini bu perspektif doğrultusunda kurgulamaktadır (European Commission, 2023).

ISSB standartları ise genel amaçlı finansal raporların birincil kullanıcılarını esas almaktadır. Bu kullanıcılar yatırımcılar olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle ISSB, önemliliği finansal etkiler üzerinden değerlendirmektedir (IFRS Foundation/ISSB, 2023a). Literatürde bu ayrışma, sürdürülebilirlik raporlamasında hesap verebilirlik ile değerlendirme işlevleri arasındaki dengenin yeniden tanımlandığını göstermektedir. Bu durum, kurumsal raporlama normlarında bir paradigma değişimine işaret etmektedir (Khan, Serafeim, & Yoon, 2016).

2.4. Karşılaştırılabilirlik, Tutarlılık ve Şeffaflık İlkelerinin Teknik Yorumu

Sürdürülebilirlik raporlarının güvenilirliği, belirli teknik ilkelere dayanmaktadır. Bu ilkeler arasında karşılaştırılabilirlik, tutarlılık ve şeffaflık öne çıkmaktadır. Karşılaştırılabilirlik, metrik tanımlarının ve ölçüm sınırlarının dönemler ve firmalar arasında mümkün olduğunca standart olmasını gerektirmektedir.

Tutarlılık ilkesi, aynı kapsam ve metodolojinin zaman içinde korunmasını zorunlu kılmaktadır. Metodoloji değişikliği söz konusu olduğunda, bu değişikliğin gerekçesi ve etkisi açıklanmaktadır. Özellikle sera gazı emisyonlarının ölçümü ve raporlanmasında GHG Protocol Corporate Standard temel referans olarak kabul edilmektedir. Bu standart, kurumsal envanter sınırlarının belirlenmesini, kapsam sınıflamasını ve raporlama prensiplerini ayrıntılı biçimde tanımlamaktadır (WRI & WBCSD, 2004).

Şeffaflık ilkesi, varsayımların ve veri boşluklarının açık biçimde beyan edilmesini gerektirmektedir. Aynı zamanda kapsam dahilinde olmayan alanların ve hesaplama yöntemlerinin de açıklanması beklenmektedir. Bu ilkeler, GRI'nin raporlama prensiplerinde ve ISSB'nin sürdürülebilirlikle ilgili finansal açıklama gereklerinde birlikte ele alınmaktadır. Amaç, metodolojik netliği ve denetlenebilirliği artırmaktır (GRI, 2021; IFRS Foundation/ISSB, 2023a).

2.5. Finansal Raporlama ile Entegrasyon Tartışması: Entegre Raporlama (IR) Bağlantısı

Sürdürülebilirlik raporlaması ile finansal raporlama arasındaki bütünleşme ihtiyacı, entegre düşünme yaklaşımıyla ilişkilendirilmektedir. Bu yaklaşım, değer yaratımının kısa, orta ve uzun vadede birlikte değerlendirilmesini esas almaktadır. Entegre raporlama literatürü bu çerçevede gelişmektedir.

International Framework, Ocak 2021 tarihinde güncellenmiştir. Bu çerçeve, işletmenin farklı sermaye türleri üzerindeki etkileşimlerini açıklamayı amaçlamaktadır. Finansal, üretilmiş, entelektüel, insan, sosyal-ilişkisel ve doğal sermaye bu kapsamda ele alınmaktadır (IIRC, 2021).

Bu çerçeve, sürdürülebilirlik bilgilerinin finansal performans kavramına eklenmesini kolaylaştırmaktadır. Ancak sürdürülebilirlik raporlarının metrik temelli ve konu bazlı teknik derinliği çoğu zaman ayrı bir raporlama setini gerekli kılmaktadır. Bu nedenle entegre raporlama ile sürdürülebilirlik raporlaması uygulamada tamamlayıcı bir ilişki kurmaktadır. İki raporlama türü, farklı bilgi kullanıcılarının farklı karar problemlerine yanıt vermektedir.

3. Sürdürülebilirlik Raporlarının Teknik Hazırlanış Süreci

Sürdürülebilirlik raporlarının hazırlanış süreci, kurumsal veri mimarisi, metrik seçimi, paydaş analizleri ile iç kontrol ve doğrulama mekanizmalarının bütünleşik biçimde çalışmasını gerektiren teknik bir yapı arz etmektedir. Bu süreç, yalnızca açıklanacak bilgilerin tanımlanmasıyla sınırlı kalmamaktadır. Aksine, veri üretiminden sınıflandırma ve doğrulama aşamasına kadar uzanan çok katmanlı bir kurumsal altyapının tesis edilmesini gerektirmektedir. Uluslararası raporlama standartları, sürdürülebilirlik raporlarının hazırlanışında metodolojik açıklığın sağlanmasını ve raporlanan bilgilerin izlenebilir bir veri temeline dayanmasını zorunlu kılmaktadır (GRI, 2021; IFRS Foundation/ISSB, 2023a). Bu çerçevede teknik hazırlık süreci, kurumsal yönetim yapısı ve risk yönetimi fonksiyonlarıyla doğrudan etkileşim içinde bulunmaktadır.

3.1. Veri Toplama Mimarisi: Birincil ve İkincil Veri Kaynaklarının Sınıflandırılması

Sürdürülebilirlik raporlarının güvenilirliği, büyük ölçüde kurum içinde oluşturulan veri toplama mimarisine bağlıdır. Bu mimari, birincil ve ikincil veri kaynakları olmak üzere iki ana katman üzerinden yapılandırılmaktadır. Birincil veri kaynakları, işletmenin kendi faaliyetlerinden doğrudan elde edilen ölçümlere dayanmaktadır. Bu kapsama enerji tüketim verileri, üretim süreçlerinden kaynaklanan sera gazı emisyon kayıtları, iş sağlığı ve güvenliği göstergeleri ile çalışanlara ilişkin demografik veriler girmektedir.

İkincil veri kaynakları ise işletme dışından veya dolaylı veri akışlarından elde edilen bilgileri içermektedir. Tedarikçi bildirimleri, kamu kurumları tarafından yayımlanan istatistikler, bağımsız denetim raporları ve finansal tablolar bu gruba dahil edilmektedir. Sera gazı emisyonlarının ölçümüne ilişkin en yaygın kullanılan teknik referans olan GHG Protocol, emisyon hesaplamalarında doğrudan ölçüm, faaliyet verisi kullanımı ve emisyon faktörlerine dayalı hesaplama olmak üzere üç temel yöntemi tanımlamaktadır (WRI & WBCSD, 2004).

Veri mimarisinin temel amacı, raporlanan tüm göstergelerin doğrulanabilir ve izlenebilir bir veri akışına dayanmasını sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda, şirket içi ERP sistemleri ile sürdürülebilirlik veri platformlarının entegrasyonu giderek yaygınlaşmaktadır. Bu entegrasyon, veri tutarlılığının sağlanmasına ve raporlama sürecinin denetlenebilirliğinin artırılmasına katkı sunmaktadır (GRI, 2021).

3.2. ESG Performans Göstergelerinin Tanımlanması ve Metrik Seçim Metodolojisi

ESG performans göstergelerinin belirlenmesi, sürdürülebilirlik raporunun analitik bütünlüğünü doğrudan etkileyen temel aşamalardan biridir. ESG performansında gösterge seçimi, raporun kapsamını ve teknik derinliğini belirlemektedir. Bu süreçte üç temel kriter öne çıkmaktadır. İlk olarak, seçilen göstergelerin materyalite analizi sonucunda belirlenen konu başlıklarıyla uyumlu olması gerekmektedir. İkinci olarak, göstergelerin uluslararası raporlama standartlarıyla teknik tutarlılık göstermesi beklenmektedir. Üçüncü ve son olarak olarak ise göstergelerin güvenilir biçimde ölçülebilir ve sürdürülebilir veri üretimine elverişli olması önem taşımaktadır.

IFRS S2 standardı, iklimle ilişkili sürdürülebilirlik açıklamaları kapsamında belirli göstergelerin raporlanmasını zorunlu kılmaktadır. Bu göstergeler arasında Scope 1 (Doğrudan Emisyonlar), Scope 2 (Dolaylı Enerji Kaynaklı Emisyonlar) ve Scope 3 (Diğer Dolaylı Emisyonlar) sera gazı emisyonları yer almaktadır. Buna ek olarak geçiş riskleri, fiziksel iklim riskleri ve azaltım hedefleri de açıklama kapsamına alınmaktadır (IFRS Foundation/ISSB, 2023b). GRI Standartları ise çevresel, sosyal ve yönetim boyutlarını kapsayan daha geniş ve paydaş odaklı bir gösterge setinin kullanılmasını öngörmektedir (GRI, 2021).

Avrupa Birliği sürdürülebilirlik raporlama çerçevesi kapsamında geliştirilen ESRS, finansal önemlilik ile etki önemliliğini birlikte ele almaktadır. Bu nedenle metrik seçimi, yalnızca işletmenin finansal risklerini değil, aynı zamanda toplumsal ve çevresel etkilerini de dikkate almak zorundadır (European Commission, 2023). Bu yönüyle metrik seçimi, teknik bir raporlama tercihinin ötesine geçerek kurumsal risk yönetimi ve strateji tasarımı etkileyen bir karar niteliği kazanmaktadır.

3.3. Paydaş Katılım Süreci ve Paydaş Haritalama Teknikleri

Paydaş katılımı, sürdürülebilirlik raporlamasında materyalite analizinin temel girdilerinden biri olarak kabul edilmektedir. Paydaş beklentilerinin sistematik biçimde toplanması, analiz edilmesi ve önceliklendirilmesi gerekmektedir. Bu süreçte elde edilen bulguların raporlama kapsamına yansıtılması beklenmektedir.

GRI Standartları, paydaş katılımını sürdürülebilirlik raporlamasının temel ilkelerinden biri olarak tanımlamaktadır. Standartlara göre, paydaş beklentileri raporun içeriğini ve öncelik alanlarını doğrudan şekillendirmektedir (GRI, 2021). Paydaş haritalaması sürecinde güç-ilgi matrisi, etkilenme düzeyi analizi ve etkileşim yoğunluğu modelleri gibi analitik araçlar kullanılmaktadır.

Bu teknik sınıflandırmalar, özellikle sosyal ve yönetim göstergelerinin belirlenmesinde belirleyici rol oynamaktadır. Paydaş girdilerinin analitik biçimde sınıflandırılması, sürdürülebilirlik stratejisinin raporlama süreciyle uyumlu hale gelmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda raporun kurumsal karar alma süreçlerine entegrasyonu güçlenmektedir.

3.4. Materyalite Analizi: Kantitatif ve Kalitatif Skorlama Yaklaşımları

Materyalite analizi, sürdürülebilirlik raporunun kapsamını belirleyen temel metodolojik araç olarak değerlendirilmektedir. Bu analiz, hangi sürdürülebilirlik konularının raporda yer alacağını sistematik biçimde ortaya koymaktadır. Uygulamada iki temel yaklaşım kullanılmaktadır.

Kalitatif yaklaşım, uzman görüşlerine, yönetim önceliklerine ve paydaş geri bildirimlerinin nitel analizlerine dayanmaktadır. Kantitatif skorlama yaklaşımı ise her bir konunun etki büyüklüğü ve gerçekleşme olasılığına ilişkin sayısal değerlendirmeler içermektedir.

IFRS S1 ve IFRS S2 standartları, finansal önemlilik perspektifi doğrultusunda materyal konuların finansal etkilerinin belirlenmesini zorunlu kılmaktadır. ESRS çerçevesi ise çift önemlilik yaklaşımı gereği, etki boyutunun ve finansal boyutun eş zamanlı olarak değerlendirilmesini öngörmektedir (IFRS Foundation/ISSB, 2023a; European Commission, 2023). Bu bağlamda materyalite analizi, sürdürülebilirlik stratejisinin ölçülebilir ve karşılaştırılabilir biçimde somutlaştırılmasını sağlayan temel bir metodolojik araç olarak değerlendirilmektedir (Khan, Serafeim, & Yoon, 2016).

3.5. Veri Kalitesi, Gözetim ve İç Kontrol Mekanizmalarının Tasarımı

Veri kalitesinin güvence altına alınması, sürdürülebilirlik raporlarının teknik güvenilirliği açısından kritik bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Bu durum, hem rapor içi tutarlılığın sağlanmasında hem de bağımsız güvence süreçlerine hazırlık aşaması açısından önem taşımaktadır.

IFRS ve GRI standartları, sürdürülebilirlik raporlamasında veri kalitesine ilişkin temel ilkeleri açık biçimde tanımlamaktadır. Bu ilkeler doğrulanabilirlik, bütünlük, zamanlılık ve izlenebilirlik olarak sıralanmaktadır (GRI, 2021; IFRS Foundation/ISSB, 2023a). Bu çerçevede işletmeler, veri yönetim protokolleri geliştirmekte, iç kontrol mekanizmaları tesis etmekte ve veri sahipliğini kurumsal olarak tanımlamaktadır.

Özellikle emisyon ölçümleri ve iş sağlığı ve güvenliği göstergeleri gibi yüksek riskli veri alanlarında, iç kontrol mekanizmalarının kurumsal yönetim yapıyla bütünlük biçimde tasarlanması önerilmektedir. GHG Protocol, bu tür veri alanlarında metodolojik tutarlılığın ve dokümantasyonun önemini vurgulamaktadır (WRI & WBCSD, 2004). Veri kalitesi süreçlerinin güçlü olması, bağımsız güvence aşamasında raporun teknik yeterliliğini artırmakta ve yeşil yıkama risklerinin azaltılmasına katkı sağlamaktadır.

4. Raporda Yer Alan Nicel ve Nitel Bilgilerin Yapısal Bileşenleri

Sürdürülebilirlik raporları, işletmenin çevresel, sosyal ve yönetsimsel performansını hem nicel göstergeler hem de kurumsal politika açıklamaları yoluyla yapılandıran çok boyutlu bir bilgi seti sunmaktadır. Bu yapı, finansal bilgi kullanıcılarının şirketin kaynak kullanımı, insan sermayesi yönetimi ve yönetim kalitesi hakkında bütüncül bir değerlendirme yapabilmesini sağlamaktadır. Uluslararası raporlama standartları, raporların bu bölümüne ilişkin temel çerçeveyi açık biçimde tanımlamaktadır. GRI, konu bazlı gösterge setleri aracılığıyla geniş kapsamlı etki alanlarını düzenlemektedir (GRI, 2021). IFRS S2 ise özellikle iklimle ilişkili nicel göstergelere odaklanmaktadır (IFRS Foundation/ISSB, 2023b). Avrupa Birliği sürdürülebilirlik raporlama mimarisi kapsamında geliştirilen ESRS, çok boyutlu etki yaklaşımı doğrultusunda metrikleri hem işletme içi hem de dışsal etki düzeyleri üzerinden sınıflandırmaktadır (European Commission, 2023). Bu çerçevede söz konusu bölüm, sürdürülebilirlik raporlarının teknik bütünlüğünü sağlayan temel yapısal sütunlardan birini oluşturmaktadır.

4.1. Çevresel Göstergeler: Emisyon, Enerji, Atık, Su Döngüsü ve Doğal Kaynak Kullanımı

Çevresel göstergeler, sürdürülebilirlik raporlarının en yoğun nicel bileşenlerini oluşturmaktadır. Bu göstergeler, büyük ölçüde hesaplamaya dayalı veri üretimini gerektirmektedir. Sera gazı emisyonları, metodolojik olarak Scope 1 (Doğrudan Emisyonlar), Scope 2 (Dolaylı Enerji Kaynaklı Emisyonlar) ve Scope 3 (Diğer Dolaylı Emisyonlar) ayrımına göre sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırma, GHG Protocol tarafından geliştirilen metodolojik çerçeveye dayanmaktadır ve küresel ölçekte kabul görmektedir (WRI & WBCSD, 2004).

Enerji tüketimi göstergeleri, yenilenebilir ve yenilenebilir olmayan enerji kaynakları ayrımına göre raporlanmaktadır. Bu ayrım, işletmenin karbon ayak izini azaltmaya yönelik stratejilerinin izlenebilirliğini artırmaktadır. Atık yönetimi göstergeleri ise geri dönüşüm oranları, tehlikeli atık işlemleri ve döngüsel ekonomi uygulamaları gibi alt başlıklar altında detaylandırılmaktadır (GRI, 2021).

Su kullanımı ve suyun geri kazanımı, özellikle su stresi yüksek bölgelerde faaliyet gösteren işletmeler açısından kritik öneme sahiptir. ESRS E-standartları, su ve kaynak döngüsüne ilişkin açıklamalara sektörel düzeyde asgari raporlama yükümlülükleri getirmektedir (European Commission, 2023). Bu göstergeler, işletmenin çevresel risklere karşı duyarlılığını ve uzun vadeli çevresel strateji kapasitesini değerlendirmek isteyen yatırımcılar için yüksek bilgi değeri taşımaktadır.

4.2. Sosyal Göstergeler: Çalışan Profili, Eşitlik, İş Sağlığı ve Güvenliği ile Toplumsal Etki

Sosyal göstergeler, nicel metrikler ile nitel politika açıklamalarının birlikte kullanıldığı karma bir yapıya sahiptir. Çalışan profiline ilişkin göstergeler; cinsiyet dağılımı, yaş yapısı, kıdem süresi ve organizasyonel birimlere göre dağılım gibi verilerden oluşmaktadır. GRI 400 serisi standartlar, sosyal performans göstergelerini bu çerçevede ayrıntılı biçimde tanımlamaktadır (GRI, 2021).

Eşitlik ve kapsayıcılık göstergeleri, işe alım ve terfi oranları, ücret eşitliği analizleri ve çeşitlilik politikalarına ilişkin metrikleri içermektedir. Bu göstergeler, işletmenin insan sermayesi yönetimine ilişkin hesap verebilirliğini değerlendirmeye imkân tanımaktadır.

İş sağlığı ve güvenliği, özellikle faaliyet alanına bağlı risk seviyeleri nedeniyle yüksek önemlilik taşıyan bir raporlama başlığıdır. Kaza sıklık oranı, kayıp gün sayısı ve ölümcül vaka istatistikleri bu kapsamda raporlanan temel göstergeler arasında yer almaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü, iş sağlığı ve güvenliği göstergelerinin standardizasyonunu kurumsal raporlama açısından önemli bir gereklilik olarak değerlendirmektedir (ILO, 2019).

Toplumsal etki göstergeleri, işletmenin yerel topluluklar üzerindeki etkilerini yansıtmaktadır. Bağış politikaları, gönüllülük faaliyetleri ve topluluk iş birlikleri bu kapsamda değerlendirilmektedir. ESRS S-standartları, sosyal etki alanlarında asgari açıklama gereklilikleri getirerek raporlar arası karşılaştırılabilirliği artırmayı hedeflemektedir (European Commission, 2023).

4.3. Yönetişim Göstergeleri: Yönetim Kurulu Yapısı, Risk Yönetimi ve Etik Yum

Yönetişim göstergeleri, sürdürülebilirlik raporlarının yapısal çerçevesini tamamlayan politika ve prosedür odaklı açıklamalardan oluşmaktadır. Yönetim kurulu yapısına ilişkin göstergeler; bağımsız üye oranı, cinsiyet dağılımı, komite yapılanmaları ve teknik uzmanlık düzeyleri gibi unsurları içermektedir. OECD

Kurumsal Yönetim İlkeleri, bu tür açıklamaların kurumsal şeffaflık açısından kritik olduğunu vurgulamaktadır (OECD, 2015).

Risk yönetimi göstergeleri, sürdürülebilirlik risklerinin finansal etkilerinin değerlendirilmesine yönelik senaryo analizleri ve stres testlerini kapsamaktadır. IFRS S2 standardı, iklimle ilişkili risklerin tanımlanması ve raporlanması konusunda teknik açıklama yükümlülükleri getirmektedir (IFRS Foundation/ISSB, 2023b).

Etik uyum göstergeleri ise yolsuzlukla mücadele politikaları, ihbar mekanizmaları ve uyum denetimi uygulamalarına ilişkin açıklamaları içermektedir. Bu nitel bilgiler, raporun bütünsel güvenilirliğini artırmaktadır. Entegre raporlama çerçevesinde yönetim açıklamaları, değer yaratma kapasitesinin rapor içinde nasıl bağlandığının gösterilmesi bakımından kritik görülmektedir (IIRC, 2021).

4.4. ESG Skorlaması ve Performans Endeksleri: Hesaplama Mantığı ve Veri Gereksinimleri

ESG skorlaması, finansal piyasaların sürdürülebilirlik performansını nicel bir çerçeveye taşımaya sağlayan önemli bir araç olarak görülmektedir. Bu skorların hesaplanması, gösterge ağırlıklandırması, normalizasyon ve karşılaştırmalı değerlendirme gibi kantitatif işlemleri içermektedir.

Uygulamada endeks sağlayıcıları ve veri sağlayıcıları farklı metodolojiler kullanmaktadır. Bu durum, skorların kapsamı, ölçümü ve ağırlıklandırması bakımından anlamlı farklılıklara yol açabilmektedir. IOSCO, ESG derecelendirmeleri ve veri ürünlerinde tanım birliği, metodoloji şeffaflığı, yönetim ve çıkar çatışmalarının yönetimi gibi alanlarda iyileştirmeye ihtiyaç bulunduğunu vurgulamaktadır (IOSCO, 2021). Akademik literatür ise ESG derecelendirmelerindeki ayrışmanın önemli bir kısmının ölçüm, kapsam ve ağırlıklandırma farklılıklarından kaynaklandığını göstermektedir (Berg, Koelbel, & Rigobon, 2022).

Skor hesaplamalarında veri bütünlüğü ve kapsayıcılık kritik önem taşımaktadır. Eksik veri noktaları, skorların güvenilirliğini ve karşılaştırılabilirliğini zayıflatmaktadır. Bu nedenle uluslararası standartlar, raporlanan göstergelerin açık ve tutarlı biçimde tanımlanmasını teknik bir gereklilik olarak ele almaktadır (GRI, 2021; IFRS Foundation/ISSB, 2023a).

4.5. Sürdürülebilirlik Stratejisi, Hedefleri ve Taahhütleri: KPI ve KRI Senkronizasyonu

Sürdürülebilirlik raporlarının nitel bileşenlerinden biri, işletmenin sürdürülebilirlik stratejisini ve bu stratejiye bağlı hedeflerini sistematik biçimde sunmasıdır. Bu hedeflerin ölçülebilir ve izlenebilir olması beklenmektedir.

Stratejik uyumun sağlanabilmesi için anahtar performans göstergeleri ile anahtar risk göstergelerinin sürdürülebilirlik çerçevesiyle senkronize edilmesi gerekmektedir. Bu yaklaşım, sürdürülebilirlik performansının kurumsal risk yönetimi sistemiyle bütünleşmesini sağlamaktadır.

Bilim Temelli Hedefler girişimi, özellikle iklim değişikliği alanında bilimsel temellere dayanan ve zaman kısıtlı hedeflerin belirlenmesini teşvik etmektedir (SBTi, 2019). IFRS ve GRI standartları, hedef açıklamalarında başlangıç yılı, kapsam, metodoloji ve izleme mekanizmalarının açık biçimde belirtilmesini teknik bir zorunluluk olarak tanımlamaktadır (GRI, 2021; IFRS Foundation/ISSB, 2023a).

Bu bölüm, yatırımcıların işletmenin sürdürülebilirlik yol haritasını değerlendirebilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Hedeflerin ve taahhütlerin raporda nasıl kurulduğu, hem performans takibini hem de risk iletişimini doğrudan etkilemektedir.

5. Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Firma Performansı: Ampirik Çalışmaların Değerlendirilmesi

Sürdürülebilirlik raporlaması ile firma performansı arasındaki ilişkiyi inceleyen ampirik literatür, son yirmi yılda belirgin biçimde genişlemiştir. Bu literatür, farklı piyasa yapıları ve sektörler altında sürdürülebilirlik açıklamalarının finansal sonuçlarını test eden çok sayıda çalışmayı içermektedir. Genel eğilim, raporlamanın yalnızca düzenleyici uyumun bir unsuru olmadığını göstermektedir. Raporlama aynı zamanda sermaye maliyeti, piyasa değerlemesi, analist davranışı ve risk yönetimi gibi performans bileşenlerini etkileyen bir bilgi üretim süreci olarak konumlanmaktadır. Bulguların ortak yönü, etkinin raporlamanın içeriğine, materyaliteye uyumuna ve kurumsal kapasiteye duyarlı biçimde ortaya çıkmasıdır.

Bu literatürde kurumsal sürdürülebilirlik politikalarının uzun dönemli performansla ilişkisini doğrudan test eden yüksek atıflı çalışmalardan biri Eccles, Ioannou ve Serafeim (2014) tarafından sunulmuştur. Çalışma, “yüksek sürdürülebilirlik” olarak sınıflanan firmaları, benzer özelliklere sahip kontrol firmalarıyla eşleştirmektedir. Analiz, sürdürülebilirlik politikalarını erken dönemde benimseyen firmaların zaman içinde daha farklı yönetsel süreçler

geliştirdiğini göstermektedir. Çalışmada muhasebe performansı ve piyasa temelli sonuçlar birlikte değerlendirilmektedir. Bulgular, sürdürülebilirlik odaklı kurumsal mimarinin uzun vadeli değer yaratımıyla ilişkili olduğunu desteklemektedir.

Sürdürülebilirlik raporlamasının sermaye maliyeti üzerindeki etkisini inceleyen Dhaliwal, Li, Tsang ve Yang (2011), gönüllü CSR raporlamasının başlatılmasını olay çalışması mantığıyla ele almaktadır. Yazarlar, raporlamaya başlayan firmalarda özsermaye maliyetinin anlamlı biçimde düştüğünü göstermektedir. Etkinin, sosyal performansı görece güçlü firmalarda daha belirgin olduğu raporlanmaktadır. Aynı ekibin takip çalışması, uluslararası örneklerde bağımsız CSR raporu yayımlanmasının analist tahmin hatalarını azalttığını göstermektedir (Dhaliwal, Radhakrishnan, Tsang, & Yang, 2012). Bu iki bulgu birlikte değerlendirildiğinde, sürdürülebilirlik açıklamalarının bilgi asimetrisini azaltma kanalıyla sermaye piyasası friksiyonlarını düşürebildiği anlaşılmaktadır.

Sermaye maliyetine ilişkin kanıtları farklı bir ölçüm tasarımıyla güçlendiren El Ghouli, Guedhami, Kwok ve Mishra (2011), CSR skorları ile özsermaye maliyeti arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Çalışma, daha yüksek CSR performansının daha düşük özsermaye maliyetiyle ilişkili olduğunu bulmaktadır. Bulgular, özellikle çalışan ilişkileri, çevresel politikalar ve ürün stratejisi gibi alt boyutların belirleyici olabildiğini göstermektedir. Bu çerçevede sürdürülebilirlik bilgisinin yatırımcıların risk algısını ve beklenen getiri talebini etkileyebileceği ileri sürülmektedir.

Raporlama kalitesi ile firma değeri arasındaki ilişki Plumlee, Brown, Hayes ve Marshall (2015) tarafından test edilmiştir. Çalışma, gönüllü çevresel açıklama kalitesini bir indeks ile ölçmektedir. Yüksek kaliteli açıklamaların firma değeriyle pozitif ilişki gösterdiği raporlanmaktadır. Düşük derinlikte veya yüzeysel açıklamalarda benzer bir ilişki gözlenmemektedir. Sonuçlar, piyasanın açıklamanın “varlığına” değil “niteliğine” duyarlı olduğunu göstermektedir.

Ülke düzeyi kurumsal altyapının sürdürülebilirlik performansı ve raporlama davranışıyla ilişkisini inceleyen Ioannou ve Serafeim (2012), geniş bir ülke-kapsamlı panel veri üzerinden analiz sunmaktadır. Bulgular, bazı kurumsal sistemlerin şirketlerin sosyal performansını ve raporlama eğilimlerini sistematik biçimde şekillendirebildiğini göstermektedir. Bu sonuç, sürdürülebilirlik raporlamasının firma içi tercihlerle sınırlı olmadığını düşündürmektedir. Düzenleyici çerçeve ve hesap verebilirlik mekanizmaları raporlanan bilginin sinyal değerini güçlendirebilmektedir.

Sürdürülebilirlik faaliyetlerinin performansa aktarımında talep tarafı kanallarına işaret eden çalışmalar da bulunmaktadır. Luo ve Bhattacharya (2006), CSR'nin firma değerini doğrudan değil, müşteri memnuniyeti üzerinden dolayı biçimde etkileyebileceğini göstermektedir. Servaes ve Tamayo (2013) ise CSR ile firma değeri ilişkisinin müşteri farkındalığına bağlı olarak değişebileceğini bulmaktadır. Reklam harcamaları gibi farkındalık göstergeleri yüksek olduğunda ilişkinin pozitifleştiği raporlanmaktadır. Bu bulgular, sürdürülebilirlik raporlamasının sektör ve pazar bağlamına duyarlı etkiler üretebileceğini göstermektedir.

Materyalite yaklaşımını finansal sonuçlarla ilişkilendiren ampirik kanıtlardan biri Grewal, Riedl ve Serafeim (2019) tarafından sunulmuştur. Çalışma, Avrupa Birliği'nin zorunlu finansal olmayan açıklama düzenlemeleriyle ilgili olayları ve piyasa tepkisini analiz etmektedir. Bulgular, zorunlu açıklama rejimine yönelik piyasa tepkisinin firma ve düzenleme özelliklerine duyarlı olabildiğini göstermektedir. Bu çerçevede raporlamanın düzenleyici tasarımı ve kapsama alanı finansal sonuçların büyüklüğünü etkileyebilmektedir.

Risk kanalı açısından güçlü ampirik kanıtlardan biri Albuquerque, Koskinen ve Zhang (2019) tarafından sunulmuştur. Çalışma, CSR'nin sistematik riski azaltabileceğini ileri süren bir denge modeli kurmaktadır. Ardından ampirik testlerle, CSR düzeyi yüksek firmalarda sistematik riskin daha düşük olabildiğini göstermektedir. Etkinin, ürün farklılaştırmasının daha yüksek olduğu bağlamlarda güçlenebileceği raporlanmaktadır. Bu sonuç, sürdürülebilirlik stratejisinin olumsuz şoklara karşı “sigorta benzeri” bir rol oynayabileceği argümanı ile tutarlıdır.

Genel olarak bakıldığında sürdürülebilirlik raporlamasının firma performansı üzerinde tek kanallı bir etki üretmediğini göstermektedir. Etkiler, sermaye maliyeti, bilgi ortamı, talep tarafı mekanizmaları ve risk dinamikleri üzerinden çok boyutlu biçimde ortaya çıkabilmektedir. Dolayısıyla raporlama tasarımının teknik kalitesi ve materyalite uyumu kritik görünmektedir. Verinin doğruluğu ve karşılaştırılabilirliği arttıkça, raporlamanın finansal sonuçlara yansıma olasılığı da güçlenmektedir.

Türkiye bağlamında sürdürülebilirlik raporlaması ile firma performansı arasındaki ilişkiyi doğrudan ampirik olarak inceleyen çalışmalar, uluslararası literatüre kıyasla daha sınırlı olmakla birlikte son yıllarda belirgin bir artış göstermektedir. Bu çalışmalar, çoğunlukla Borsa İstanbul'da işlem gören şirketler veya sektörel örneklemeler üzerinden sürdürülebilirlik raporlamasının muhasebe temelli ve piyasa temelli performans göstergeleriyle ilişkisini analiz etmektedir.

Bu alandaki en erken ve en çok atıf alan ampirik çalışmalardan biri Düzer ve Önce (2017) tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, 2008–2014 döneminde Borsa İstanbul’da işlem gören ve GRI ilkelerine uygun sürdürülebilirlik raporu yayımlayan 30 firma ile rapor yayımlamayan, sektör ve aktif büyüklük açısından benzer 26 firma karşılaştırılmıştır. Analizde bağımsız örneklem t-testi ve Mann–Whitney U testi kullanılmıştır. Bulgular, sürdürülebilirlik raporu yayımlayan firmaların aktif kârlılık ve özkaynak kârlılığı gibi muhasebe temelli performans göstergelerinde istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha yüksek değerlere sahip olduğunu göstermektedir. Buna karşılık, piyasa değeri/defter değeri oranı bakımından iki grup arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Bu sonuçlar, sürdürülebilirlik raporlamasının Türkiye’de özellikle kârlılık temelli performans göstergeleriyle pozitif ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Türkiye’de bankacılık sektörü özelinde yapılan ampirik çalışmalardan biri Doğan (2021) tarafından yürütülmüştür. Bu çalışma, Türk bankacılık sektöründe sürdürülebilirlik raporlaması ile finansal performans arasındaki ilişkiyi panel veri regresyon yöntemleri kullanarak analiz etmektedir. Bulgular, sürdürülebilirlik raporu yayımlayan bankaların finansal performans göstergeleri açısından daha güçlü sonuçlar sergilediğini göstermektedir. Ayrıca mülkiyet yapısı gibi kurumsal yönetim özelliklerinin, sürdürülebilirlik raporlaması ile finansal performans arasındaki ilişkiyi istatistiksel olarak anlamlı biçimde modere ettiği tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, raporlamanın finansal etkilerinin sektörel yapı ve kurumsal özelliklere duyarlı olduğunu göstermektedir.

Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik Endeksi kapsamındaki firmaları inceleyen Dağıstanlı ve Çelik (2023), sürdürülebilirlik raporlaması ile firma performansı arasındaki ilişkiyi panel veri analizi yoluyla test etmiştir. Çalışmada çevresel, sosyal ve yönetim performans göstergelerinin aktif kârlılık, özkaynak kârlılığı ve fiyat/kazanç oranı gibi finansal performans değişkenleriyle pozitif ilişkiler sergilediği belirlenmiştir. Bulgular, sürdürülebilirlik raporlamasının Türkiye’de yatırımcı beklentilerini etkileyen analitik sinyaller üretebildiğini göstermektedir.

Sürdürülebilirlik raporlarının içeriğine odaklanan daha güncel bir çalışma Dağıstanlı ve Zeytinoğlu (2022) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada sürdürülebilirlik raporlarının okunabilirliği dilsel ve yapısal ölçütler kullanılarak nicel biçimde değerlendirilmiştir. Okunabilirlik düzeyi ile firma performansı arasındaki ilişki regresyon teknikleriyle analiz edilmiştir. Bulgular, daha yüksek okunabilirliğe sahip sürdürülebilirlik raporlarının bazı finansal performans göstergeleriyle pozitif ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, sürdürülebilirlik raporlamasında yalnızca raporun varlığının değil, içeriğin erişilebilirliğinin ve anlaşılabilirliğinin de performans sonuçlarıyla ilişkili olabileceğine işaret etmektedir.

Bu çalışmaların birlikte değerlendirilmesi, Türkiye bağlamında sürdürülebilirlik raporlamasının firma performansı üzerindeki etkisinin sınırlı ancak istatistiksel olarak anlamlı ampirik kanıtlarla desteklendiğini göstermektedir. Bulgular, özellikle muhasebe temelli performans göstergeleri, kurumsal yönetim özellikleri ve rapor kalitesi boyutlarında pozitif ilişkilerin öne çıktığını ortaya koymaktadır. Bu çerçevede sürdürülebilirlik raporlamasının Türkiye’de henüz gelişmekte olan bir uygulama alanı olmakla birlikte, firma performansına yönelik ölçülebilir sinyaller üretebildiği söylenebilir.

6. Sonuç

Bu çalışma, sürdürülebilirlik raporlamasının işletmeler açısından taşıdığı önemi çok boyutlu olarak ortaya koymaktadır ve raporlamanın kavramsal temelleri ile uygulamadaki teknik ve analitik boyutlarını bütüncül bir çerçevede değerlendirmektedir. Elde edilen bulgular, sürdürülebilirlik raporlamasının yalnızca çevresel ve sosyal sorumlulukların beyan edildiği bir açıklama pratiği olmadığını, aynı zamanda kurumsal yönetim, risk yönetimi ve performans değerlendirme süreçleriyle doğrudan ilişkili bir yapı sunduğunu göstermektedir.

Çalışmada ele alınan raporlama standartları ve teknik hazırlık aşamaları, sürdürülebilirlik bilgilerinin güvenilirliği, karşılaştırılabilirliği ve karar alıcılar açısından anlamlılığı bakımından kritik bir rol oynamaktadır. Özellikle materyalite analizi, veri kalitesi ve iç kontrol mekanizmaları, raporların stratejik değer üretme kapasitesini belirleyen temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Nicel ve nitel bilgilerin birlikte sunulması, sürdürülebilirlik performansının hem ölçülebilir hem de bağlamsal yönleriyle değerlendirilmesine imkân tanımaktadır.

Ampirik literatürün değerlendirilmesi, sürdürülebilirlik raporlaması ile firma performansı arasında tek yönlü ve homojen bir ilişki olmadığını, bu ilişkinin rapor kalitesi, sektör yapısı ve kurumsal özelliklere bağlı olarak farklılaştığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, yüksek kaliteli ve materyal konulara odaklanan raporlamanın kârlılık, sermaye maliyeti, risk ve piyasa algısı üzerinde olumlu etkiler yaratabildiği görülmektedir.

Sonuç olarak sürdürülebilirlik raporlaması, işletmeler için yalnızca düzenleyici gereklilikleri yerine getiren bir araç değil, uzun vadeli değer yaratımını destekleyen stratejik bir yönetim unsuru olarak değerlendirilmelidir. Gelecekte yapılacak çalışmaların, sektör bazlı karşılaştırmalar ve nedensellik analizleri yoluyla bu ilişkinin daha derinlemesine incelenmesi literatüre önemli katkılar sağlayacaktır.

Kaynakça

- Albuquerque, R., Koskinen, Y., & Zhang, C. (2019). Corporate social responsibility and firm risk: Theory and empirical evidence. *Management Science*, 65(10), 4451–4469. <https://doi.org/10.1287/mnsc.2018.3043>
- Berg, F., Koelbel, J. F., & Rigobon, R. (2022). Aggregate confusion: The divergence of ESG ratings. *Review of Finance*, 26(6), 1315–1344.
- Dağıstanlı, H. A., & Çelik, İ. (2023). Sürdürülebilirlik raporlaması ve firma performansı: BIST Sürdürülebilirlik Endeksi üzerine bir uygulama. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (76), 1–16.
- Dağıstanlı, İ., & Zeytinoglu, E. (2022). Şirket performansı ve sürdürülebilirlik raporlarının okunabilirliği: Borsa İstanbul üzerine bir araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 14(3), 2406–2420.
- Dhaliwal, D. S., Radhakrishnan, S., Tsang, A., & Yang, Y. G. (2012). Nonfinancial disclosure and analyst forecast accuracy: International evidence on corporate social responsibility disclosure. *The Accounting Review*, 87(3), 723–759.
- Dhaliwal, D., Li, O. Z., Tsang, A., & Yang, Y. G. (2011). Voluntary nonfinancial disclosure and the cost of equity capital: The initiation of corporate social responsibility reporting. *The Accounting Review*, 86(1), 59–100. <https://doi.org/10.2308/accr.00000005>
- Doğan, M. (2021). Relationship between sustainability report, financial performance, and ownership structure: Research on the Turkish banking sector. *Istanbul Business Research*, 50(1), 77–102.
- Düzer, M., & Önce, S. (2017). Kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması ve finansal performans: BIST’te işlem gören şirketler için karşılaştırmalı bir analiz. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 637–648.
- Eccles, R. G., Ioannou, I., & Serafeim, G. (2014). The impact of corporate sustainability on organizational processes and performance. *Management Science*, 60(11), 2835–2857. <https://doi.org/10.1287/mnsc.2014.1984>
- El Ghoul, S., Guedhami, O., Kwok, C. C. Y., & Mishra, D. R. (2011). Does corporate social responsibility affect the cost of capital? *Journal of Banking & Finance*, 35(9), 2388–2406. <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2011.02.007>
- European Commission. (2023). Commission Delegated Regulation (EU) 2023/2772 of 31 July 2023 supplementing Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council as regards sustainability reporting standards. Official Journal of the European Union. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_del/2023/2772/oj/eng
- European Parliament and Council. (2022). Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Regulation (EU) No 596/2014, as regards corporate

- sustainability reporting. Official Journal of the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj/eng>
- Global Reporting Initiative (GRI). (2021). Universal Standards 2021: Using the GRI Standards. Global Reporting Initiative. <https://www.globalreporting.org/standards/standards-development/universal-standards/>
- Grewal, J., Riedl, E. J., & Serafeim, G. (2019). Market reaction to mandatory nonfinancial disclosure. *Management Science*, 65(7), 3061–3084. <https://doi.org/10.1287/mnsc.2018.3099>
- IFRS Foundation / International Sustainability Standards Board (ISSB). (2023a). IFRS S1: General Requirements for Disclosure of Sustainability-related Financial Information. IFRS Foundation. <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards-issb/english/2023/issued/part-a/issb-2023-a-ifrs-s1-general-requirements-for-disclosure-of-sustainability-related-financial-information.pdf>
- IFRS Foundation / International Sustainability Standards Board (ISSB). (2023b). IFRS S2: Climate-related Disclosures. IFRS Foundation. <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards-issb/english/2023/issued/part-a/issb-2023-a-ifrs-s2-climate-related-disclosures.pdf>
- International Integrated Reporting Council (IIRC). (2021). International Framework (January 2021). IIRC. <https://integratedreportingsa.org/ircsa/wp-content/uploads/2021/01/International-IR-Framework-2021-with-changes-highlighted.pdf>
- International Labour Organization (ILO). (2019). Safety and health at the heart of the future of work: Building on 100 years of experience. ILO. https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/%40dgreports/%40dcomm/documents/publication/wcms_686645.pdf
- International Organization of Securities Commissions (IOSCO). (2021). Environmental, Social and Governance (ESG) Ratings and Data Products Providers: Final Report (FR09/2021). IOSCO. <https://www.iosco.org/library/pubdocs/pdf/IOSCOPD690.pdf>
- Ioannou, I., & Serafeim, G. (2012). What drives corporate social performance? The role of nation-level institutions. *Journal of International Business Studies*, 43(9), 834–864. <https://doi.org/10.1057/jibs.2012.26>
- Khan, M., Serafeim, G., & Yoon, A. (2016). Corporate sustainability: First evidence on materiality. *The Accounting Review*, 91(6), 1697–1724.
- Luo, X., & Bhattacharya, C. B. (2006). Corporate social responsibility, customer satisfaction, and market value. *Journal of Marketing*, 70(4), 1–18. <https://doi.org/10.1509/jmkg.70.4.1>
- Plumlee, M., Brown, D., Hayes, R. M., & Marshall, R. S. (2015). Voluntary environmental disclosure quality and firm value: Further evidence. *Journal*

- of Accounting and Public Policy*, 34(4), 336–361. <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2015.04.004>
- Science Based Targets initiative (SBTi). (2019). Foundations of science-based target setting (Version 1.0). SBTi. <https://files.sciencebasedtargets.org/production/files/foundations-of-SBT-setting.pdf>
- Servaes, H., & Tamayo, A. (2013). The impact of corporate social responsibility on firm value: The role of customer awareness. *Management Science*, 59(5), 1045–1061. <https://doi.org/10.1287/mnsc.1120.1630>
- UN General Assembly. (2015). Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development (A/RES/70/1). United Nations. https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_1_E.pdf
- World Resources Institute (WRI) & World Business Council for Sustainable Development (WBCSD). (2004). The Greenhouse Gas Protocol: A Corporate Accounting and Reporting Standard. WRI/WBCSD. <https://ghgprotocol.org/sites/default/files/standards/ghg-protocol-revised.pdf>

